

ESTEBAN PUJALS: *Espronceda y Lord Byron*. Madrid, Instituto Miguel de Cervantes (CSIC), 1951. 510 pàgs. («Anejos de Cuadernos de Literatura», VII.)

Aquest llibre té el propòsit de reivindicar Espronceda de l'acusació d'haver imitat Byron. Per a provar aquesta tesi, el Sr. Pujals ens presenta treballs paral·lels sobre la vida i les obres de Byron i Espronceda i un estudi comparatiu dels dos poetes. La primera part conté llurs biografies: totes dues són fetes amb competència, però no aporten cap novetat, i, a més a més, la de Byron deixa completament de banda el delicat problema de les relacions del poeta amb la seva germanastra Augusta, prescindint del qual resulta difícil — gairebé impossible — de comprendre la seva vida. La segona part, que ens porta fins a mig llibre, resumeix la producció literària, primer de Byron, després d'Espronceda. La tercera està dedicada a establir les diferències, tant pel que fa a la vida com a l'obra, que existeixen entre els dos escriptors.

Cal dubtar de la utilitat d'aquesta mena d'estudis. Com admet el mateix autor, la confrontació de les biografies de dos escriptors es una puerilitat; i àdhuc la comparació detallada de tota l'obra, tan diversa, de Byron i d'Espronceda no té gaire valor crític. Així trobo mal enfocat el problema. Pujals parla massa de les coses que en els dos poetes no són comparables (forçosament n'hi ha moltes), en lloc de fixar l'atenció sobre les afinitats. I la secció més reeixida del llibre, la que tracta de la concepció del món que tenen tots dos poetes, no intenta distingir suficientment entre el que és típic del romanticisme en general i el que es pot qualificar de byronià.

El Sr. Pujals reacciona justament contra la posició de Churchman (*RHi*, XX, 1909), que es complaïa a trobar imitacions de Byron arreu de l'obra d'Espronceda, i en el capítol XXIII — per altra part massa esquemàtic —, sobre «Supuestas imitaciones», destrueix el fonament d'alguns casos concrets defensats per Churchman. Però no es fixa en el problema essencial, que no és el que Byron fou en si, sinó el que ell representà en el món, i sobretot a París. D'aquest Byron d'ambient gegantí i satànic, Pujals no ens en diu res. Jo crec que la formació general i l'estil literari d'Espronceda eren independents de Byron, però que l'actitud de rebellia tan característica que apareix en la seva obra madura és «byronisme» més o menys conscient. I si fora d'això la major part de la seva poesia no pren de l'anglès més que vagues suggeriments temàtics — *The Corsair: El Pirata* —, *Don Juan* deixà en el *Diablo Mundo* el rastre d'un estil deliberadament descurat i d'una ironia que oferia una nova direcció, tallada prematurament per la mort, dins l'obra d'Espronceda.

Trobo, doncs, que el Sr. Pujals ens ha donat tres llibres en un, i, malgrat la seva extensió i l'evident cura amb què està escrit, cap de les parts no és realment adequada, i el conjunt és difús i desproporcionat. La que potser té més valor per al lector espanyol és la que és dedicada a Byron, que si bé és convencional i en alguns aspectes incompleta — i no del tot lliure d'inexactituds (les pàgs. 469-70 revelen, per exemple, un cert desconeixement de la mètrica anglesa) —, podria servir per a fer conèixer a Espanya un poeta més citat que llegit. El problema de Byron i Espronceda, però, resta sense resoldre.

Geoffrey W. RIBBANS